

Prof. dr hab. Michał Stefanowski
Wydział Wzornictwa
Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie
ul. Myśliwiecka 8; 00-459 Warszawa

RECENZJA

rozprawy doktorskiej pani **mgr Franciszki Jagielak**, sporządzona w związku z przewodem doktorskim w dziedzinie sztuki, w dyscyplinie sztuki plastyczne i konserwacja dzieł sztuki, wszczętym przez Radę Wydziału Form Przemysłowych Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie.

Ocena rozprawy doktorskiej zatytułowanej „**Doulik**” - **podparcie dla rodzących aktywnie. Badania, projekt, zastosowanie**, napisanej pod opieką promotora, pani prof. dr hab. Czesławy Frejlich.

Pani Franciszka Jagielak jest absolwentką Wydziału Form Przemysłowych ASP w Krakowie. Dyplom magisterski p.t. „Siedzisko porodowe - Rodzisko” zrealizowała w 2009 roku pod kierunkiem promotorki recenzowanej obecnie pracy doktorskiej, prof. Czesławy Frejlich. Efektem zainteresowania doktorantki animacją było ukończenie specjalistycznych kursów w Studio Filmowym Se-ma-for w Łodzi w 2010 r. i w Wyższej Szkole Biznesu National Louis University w Nowym Sączu w 2011 r.

Od 2012 roku prowadzi zajęcia z Projektowania Prospołecznego i Designu Zrównoważonego, Aspektów Niepełnosprawności oraz Rysunku Prezentacyjnego na Wydziale Sztuki Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie.

Jest autorką malarstwa o charakterze sakralnym i wizualizacji multimedialnych do przedstawień muzycznych. Ma w swoim dorobku kuratorstwo, projektowanie i realizację kilku wystaw a także projekt biżuterii wykonany we współpracy z firmą Szafir w Krakowie. W działalności dydaktycznej skupia się na projektach zaangażowanych społecznie, realizowanych we współpracy z różnymi partnerami, m.in. z Działem Osób Niepełnosprawnych Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kołem Naukowym Politechniki Krakowskiej i Zarządem Zieleni Miejskiej w Krakowie.

Rezultaty pracy dydaktycznej pokazane są w załączonym portfolio bardzo skromnie.

Tematyka realizowanych ze studentami projektów jest ważna, efekty wydają się ciekawe, ale niewielkie fotografie i krótkie opisy pozostawiają uczucie niedosytu.

W załączonym życiorysie pani Franciszka Jagielak zaznacza na wstępie, że jest mężatką i matką trojga dzieci. Jak można się domyślać, te fakty mają istotny wpływ na jej podejście do projektowania i obszaru życia, który budzi nie tylko osobiste, ale również zawodowe zainteresowanie Autorki.

Zrealizowany w ramach dyplomu magisterskiego projekt „Rodziska” został zauważony w kraju i za granicą. Był pokazywany na licznych wystawach i nagradzany, m.in. w ramach konkursu „Graduation Projects”, Ogólnopolskiego Konkursu „Student wynalazca” Politechniki Świętokrzyskiej, oraz podczas Giełdy Wynalazczości Studenckiej w Kielcach. Projekt otrzymał także złoty medal w kategorii medycznej na 40 Międzynarodowej Wystawie Wynalazczości w Genewie oraz dyplom uznania World Intellectual Property Organisation.

Prototyp „Rodziska” był przez Autorkę przetestowany podczas własnych porodów w 2013 i 2015 roku. Zdobył uznanie fachowców, jednak próby doprowadzenia do jego wdrożenia nie zakończyły się powodzeniem.

Jako projektant i jako nauczyciel wzornictwa nie jestem wyspecjalizowany w jednej, konkretnej dziedzinie. Zajmuję się różnymi obszarami. Za każdym razem poznaję specyfikę projektu, którym mam się zająć, uczę się nowych rzeczy, a następnie realizuję projekty w oparciu o znaną mi metodologię i własne doświadczenie. W przypadku recenzowanego obszaru moje doświadczenie jest jednak znikome. Nie jestem kobietą. Nie rodziłem dzieci. I nie mam dzieci (nad czym skądinąd ubolewam). Doktorantka ma w tej dziedzinie zarówno wiedzę, jak i doświadczenie nieporównywalnie większe niż moje. Mimo to, jestem zobligowany do zrecenzowania jej pracy i choć to niełatwe, postaram się to zrobić w miarę moich możliwości.

Autorka jest zwolenniczką porodów naturalnych. Jednocześnie przyznaje, że porody z udziałem lekarzy i zastosowaniem metod chirurgicznych są wskazane w przypadkach zagrożenia komplikacjami.

Pani Jagielak przeprowadziła bardzo wnikliwą analizę opracowywanego zagadnienia. Jednym z jej elementów był opis fizjologii kobiety, fizjologii dziecka i wpływu pozycji kobiety na optymalizację porodu. Kolejnym elementem pracy była dokumentacja, opis i wnioski wynikające z trzech własnych porodów. Autorka zgromadziła dane na temat stosowanego obecnie wyposażenia sal porodowych, wskazując na tendencję „udomawiania” przestrzeni i używanych do porodów mebli, oraz obiektów wspomagających. Przedstawiła najpopularniejsze łóżka i fotele porodowe, oraz inne elementy stosowane w szpitalnych salach porodowych. Zebrała również przykłady projektów wykonanych w ostatnich latach obiektów wspomagających porody naturalne. Nie jest ich wiele i żaden nie jest idealny. W konkluzji z przeglądu istniejących mebli porodowych stwierdziła, że na rynku dominują łóżka i fotele porodowe, z których większość tylko częściowo odpowiada na potrzebę łatwego zmieniania pozycji rodzącej kobiety, a istniejące na rynku sprzęty zaprojektowane z myślą o porodach aktywnych są produktami niszowymi. Autorka stwierdza, że „wyraźnie widać na rynku brak sprzętu, który umożliwi rodzącej samodzielne podejmowanie prostych w realizacji decyzji”.

Bardzo ważnym elementem pracy była ankieta przeprowadzona na próbie 31 (w większości doświadczonych) położnych i 51 rodzących. Celem ankiety było zdefiniowanie potrzeb kobiet rodzących i porównanie ich z obserwacjami i potrzebami położnych. Wywiady z rodzącymi

przeprowadzono w szpitalu, niedługo po porodzie. Osoby ankietowane nie były wybrane przypadkowo, dlatego mimo statystycznie niezbyt wielkiej grupy badanych, jej jakościowy charakter ma znaczenie i może dawać wskazówki projektowe. Z dotychczasowych obserwacji Autorki wynikało, że optymalnymi pozycjami dla porodów naturalnych są pozycje kuczna i na czworakach. Szczególny nacisk w ankietach położony został na ustalenie pozycji porodowych charakterystycznych dla poszczególnych faz porodu. Ankiety wykazały, że w I fazie najpopularniejsza jest pozycja mobilna, a w II fazie najpowszechniejsza jest pozycja półleżąca i półsiedząca. Było tam też wiele innych wskazówek, m.in. dotyczących elementów wyposażenia sal porodowych. Wydaje się, że wyniki ankiety miały wpływ na kierunek rozwoju projektu, który rozwinął się w kierunku uniwersalnego obiektu wspomagającego rodzące w różnych fazach i przy różnych typach porodów.

W części opisującej rezultat pracy projektowej Autorka zauważa, że był on efektem kilkuletnich poszukiwań, w trakcie których rozważane były rozmaite podejścia, począwszy od wieloelementowych układów mebli po koncepcję przestrzennie ukształtowanych podkładów jednorazowych. Po tym krótkim wstępie, wydrukowanym obok ilustracji pokazującej szkice różnych pomysłów następuje prezentacja wybranego rozwiązania. Rozumiem skupienie się Autorki na wybranym i zrealizowanym pomysłu, ale osobiście żałuję, że długi proces poszukiwań i pierwsza faza badań nad dochodzeniem do wybranego rozwiązania zostały skwitowane jednym zdaniem.

Tak więc, spośród wielu pomysłów Pani Jagielak „wybrała koncepcję, w której podparcie porodowe ma pełnić rolę ergonomicznie ukształtowanej podkładki, umożliwiającej rodzącym decydowanie o wyborze pozycji odpowiednich na różnych etapach porodu naturalnego”. Jak stwierdza Autorka: „jego forma jest wynikiem poszukiwań kształtu, który pozwoliłby na odciążenie tych części miednicy, które powinny zachować ruchomość podczas procesu rodzenia dziecka”. Istotną funkcją jest odciążające kość krzyżową i kości kulszowe podparcie ciała w pozycji siedzącej lub w pozycji kucznej na łóżku porodowym. Uniesienie rodzącej siedzącej na „douliku” redukuje niebezpieczeństwo upuszczenia przyjmowanego dziecka podczas porodu na łóżku szpitalnym. Obiekt może także służyć do podparcia ułożonej wyżej nogi kobiety rodzącej w pozycji leżącej na boku. W pracy przedstawiono odnoszące się do anatomii ergonomiczne uzasadnienie zaproponowanego kształtu, oraz wymiarów obiektu. Autorka przeprowadziła szereg prób w poszukiwaniu tworzywa mającego odpowiednią relację sprężystości do wagi. Wykonała 8 prób kształtowania modeli roboczych, do których użyła pianki polietylenowej, pianki silikonowej i pianki poliuretanowej o różnych stopniach rozprężania w formie. Do wykonania prototypu wybrała piankę polietylenową, dopuszczoną do kontaktu ze skórą człowieka, spełniającą wymogi nienasiąkania wodą, o odpowiedniej sprężystości i niskiej wadze. Prototyp został wyfrezowany. Opracowano szablon umożliwiający produkcję krótkoseryjną. W dalszej perspektywie Autorka planuje przystosowanie obiektu do produkcji wielkoseryjnej w technologii wtrysku. Po wykonaniu prototypu zostały przeprowadzone konsultacje z położnymi i z kobietami ciężarnymi. Z jedną z nich przeprowadzono próby w warunkach domowych. Obie grupy potencjalnych

użytkowniczek wyraziły pozytywną opinię o możliwościach wykorzystania „doulika”. Przeprowadzono próby działania obiektu na fotelu porodowym. Zauważono też możliwość jego wykorzystania pod prysznicem podczas immersji wodnej. Przetestowano urządzenie podczas dwóch porodów, w warunkach szpitalnych oraz domowych. Kobiety rodzące znajdowały dla niego zastosowanie we wszystkich fazach porodu i wyraziły pozytywną opinię. Intencją Pani Jagielak było zaprojektowanie obiektu wypełniającego lukę na istniejącym rynku sprzętów porodowych, ukształtowanego w przyjazny sposób i stymulującego użytkowniczkę do aktywnego poszukiwania pozycji porodowych.

Autorka wykonała pracę na podstawie przeprowadzonej pracy badawczej, zgromadzonego materiału, w oparciu o własne doświadczenia i we współpracy z lekarzami, położnymi, a zwłaszcza z kobietami rodzącymi. Projekt uzyskał pozytywne opinie użytkowniczek. Jako laik w dziedzinie położnictwa, ale jednak człowiek posiadający pewne doświadczenie projektowe i dydaktyczne pozwolę sobie także wyrazić opinię pozytywną. Praca zawiera bogatą bibliografię. Mimo korekty, niestety wciąż zawiera błędy literowe.

Konkluzja:

Po zapoznaniu się z przekazanymi mi materiałami, zawierającymi „Portfolio”, CV, oraz pracę zatytułowaną: „**Doulik**” - **podparcie dla rodzących aktywnie. Badania, projekt, zastosowanie** - mogę stwierdzić, że pani mgr sztuki **Franciszka Jagielak** zaprezentowała oryginalną, wartościową, zawierającą wnikliwą analizę oraz ciekawie i metodycznie opracowaną rozprawę doktorską. W jej wyniku powstało nowatorskie rozwiązanie wspomagające kobiety w tak ważnym dla nas wszystkich, obszarze, w którym bezpieczeństwo i fizjologia są tak samo ważne jak uczucia i emocje. Ta świadomość i fakt, że każdy poród jest przeżyciem indywidualnym i osobistym wciąż nie jest dla wszystkich oczywista. Można mieć nadzieję, że zaprezentowany w ramach niniejszej rozprawy doktorskiej projekt będzie miał wpływ na zwiększenie komfortu rodzących kobiet i poprawę dotyczącej tego obszaru świadomości.

Moim zdaniem, Autorka, absolwentka Wydziału Form Przemysłowych Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie, oraz studentka Środowiskowych Studiów Doktoranckich na ASP w Krakowie, posiada wiedzę, dorobek twórczy oraz umiejętności niezbędne do prowadzenia samodzielnej działalności artystyczno-projektowej, spełniając wymagania ustawy z dn. 14.03.2003 r. o stopniach i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki.

W związku z powyższym popieram wniosek do Rady Wydziału o nadanie pani Franciszce Jagielak **stopnia doktora** w dziedzinie sztuki, w dyscyplinie sztuki plastyczne i konserwacja dzieł sztuki.

